

В.А. Перцева, канд. філол. наук, доц. (*ХНУВС, Харків*)

Д.В. Шкурпатська, студ. (*ХНУВС, Харків*)

МОВНА КОМПЕТЕНЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Відомо, що побудова правової держави в Україні актуалізувала проблему підготовки фахівців у галузі права, пріоритетом якої все більше стає формування їх конкурентоспроможності завдяки достатньому рівню комунікативної культури. Мовна компетенція юриста є умовою і передумовою ефективності професійної діяльності, показником професійної компетентності та професійного самовдосконалення. Сьогодні на мовну підготовку юристів покладається велика відповідальність, оскільки ця професія належить до числа так званих «лінгвоінтенсивних», а юридична діяльність – до сфери підвищеної мовної відповідальності.

Це пов'язано з тим, що спілкування – це істотна складова діяльності кожного юриста, яка в значній мірі має процесуальний, самодостатній характер, а отже, виступає базою його професійного становлення, подальшої самореалізації, забезпечує суспільне визнання. Майбутньому юристові за характером його професійної діяльності треба бути готовим спілкуватися з людьми різних професій. Його партнерами по комунікації може виявитися і фізик, і політик, і лікар, і художник. Однак на сьогоднішній час проблема мовної компетенції юриста стоїть гостріше, ніж в попередні роки.

Саме вміння юриста здійснювати розумову поведінку як діяльність (тобто з урахуванням конкретної мовної ситуації) є одним з визначальних елементів ефективної комунікації в правовій сфері. Мовна компетенція передбачає розвиток адекватної орієнтації людини у власному психологічному потенціалі та потенціалі партнера, отже, в ситуації спілкування та його мети. Мовна компетентність майбутнього юриста – це певна сукупність досвіду мовної діяльності та мовної рефлексії, а також знань, умінь, навичок, що регулюють професійну мову і визначають її спрямованість, індивідуальну специфіку і відповідність ситуації спілкування. Ефективність виконання професійних обов'язків юристів залежить не тільки від уміння отримувати актуальну і достовірну інформацію, аналізувати її, але і від правильності її відтворення як в письмовому, так і в усному вигляді. Професія юриста передбачає необхідність використання точних словесних виразів, правових понять, категорій і пов'язана з підготовкою та оформленням великої кількості правових документів, з передачею і отриманням інформації в усній і письмовій формі.

Мовна компетенція юристів докорінно відрізняється від компетенції фахівців будь-якої іншої сфери, оскільки «шлях від думки до слова» і норми мовної поведінки юриста в його професійній діяльності специфічні. Якщо в процесі становлення людини освоєння мови йде від усного діалогу до письмового монологу, то культура професійного мовлення майбутніх юристів повинна вдосконалюватися від письмового монологу (в якому здійснюється повний «шлях від думки до слова») до усного діалогу, в якому розумова і мовна поведінка формуються практично одночасно. Ця специфіка обумовлена особливістю типологією мовних ситуацій і мовних жанрів, наявністю процесуального режиму; специфічним набором топів, які можуть бути використані в якості аргументів під час реальної мовної практики у правовій сфері.

Професійна діяльність юриста будь-якої спеціалізації пов'язана з інтенсивним мовним спілкуванням і тому вимагає вміння будувати ефективні монологи і діалоги, знаходити доречне юридичне висловлювання. Недостатність мовної компетенції помітно знижує рейтинг юриста як фахівця, позбавляючи його професійної перспективи. Як правило, від якості мови юриста залежить результат його роботи. У зв'язку з цим фахівця, що недостатньо володіє професійною мовою, нездатного висловити свої думки послідовно та переконливо, що не вміє організувати спілкування і привернути на свій бік співрозмовника, важко назвати хорошим юристом.

Навички викладу думок є результатом спеціального навчання і постійного самовдосконалення. Оволодіння законами професійного мовлення, за якими організовується і прямує мислення і мовна діяльність, і усвідомлення правил культурного спілкування передбачає формування активної позиції юриста в процесі ділового спілкування. Необхідною складовою матеріалу, який доцільно використовувати у процесі мовленнєвої підготовки майбутніх юристів, на наш погляд, повинна стати значна кількість фактичних фабул, монологів і діалогів, тобто таких, які можуть мати або вже мали місце в реальній юридичній практиці. Також важливим є здійснення мовленнєвої підготовки майбутніх юристів з використанням переважно активних форм навчання, наприклад тренінгів.

Отже, аналізуючи взаємозв'язок мовної компетенції майбутнього юриста з професійною культурою, ми вважаємо, що без формування першої неможливий повноцінний розвиток особистості майбутнього юриста у сфері професійної комунікації.